

Zodpovednosť za škodu spôsobenú obchodnej spoločnosti, ochrana majetku obchodnej spoločnosti a poskytovanie majetkových plnení spoločníkom

TaylorWessing

30. október 2019

Mgr. Juraj Frindrich, LL.M. a JUDr. Radovan Pala, LL.M., PhD.

1

Zodpovednosť za škodu

Zodpovednosť členov orgánov za škodu - východiská

- ▶ **Interná vs. externá zodpovednosť** člena orgánu za škodu
  - > **Interná: voči spoločnosti** (škoda z porušenia povinnosti konať s náležitou/odbornou starostlivosťou, porušenie zákazu vrátenia vkladu alebo plnenia nahrádzajúceho vlastné zdroje (kríza), porušenie povinnosti podať včas návrh na konkurz (len „zákonná zmluvná pokuta“ EUR 12,5T - §11 ods. 2 ZoKR)
  - > **Externá: voči veriteľom spoločnosti** (zo zákona priamo zodp. za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu – §11a ZoKR)
- ▶ **Internalizácia zodpovednosti vo vzťahu orgán – spoločnosť**
  - > actio pro socio (§ 122 ods. 3 OBZ, § 182 ods. 2 OBZ) - nesporná aktívna legit. iba aktuálny spoločník, po prevode už nie
  - > v konkurze správca do masy
- ▶ **Externalizácia zodpovednosti za škodu:** priamo veriteľ spoločnosti - môže prežiť konkurz, pôsobiť paralelne popri konkurze
  - > § 135a ods. 5 ObZ (uplatnenie nárokov spoločnosti veriteľom): KS BB sp.zn. 41/Cob/201/2016 (už uplatnený nárok „prežije“ aj konkurz, ak správca nepokračuje v konaní)
  - > Adhézne konanie a súkromnoprávne dôsledky TK (osobitná téma)
  - > Nároky veriteľov podľa § 11a ZoKR

Kto zodpovedá v prípade porušení pravidiel?

► Predstavenstvo/konatelia

- > § 135a ods. 2/ § 194 ods. 6: **všeobecný režim zodpovednosti za škodu** – povinnosť nahradiť spoločnosti škodu, ktorá vznikne poskytnutím plnenia akcionárom v rozpore so zákonom – **liberácia** (odborná starostlivosť a dobrá viera v záujem spoločnosti)
- > **Špeciálne úpravy ručenia** za vrátenie plnenia poskytnutého v rozpore so zákonom – **bez liberácie (!!!), solidárne:**
  - > pôvodne len za **podiel na zisku s.r.o.** (§123 ods. 4), ale len konatelia, ktorí vyslovili súhlas s vyplatením
  - > **spoločnosť v kríze** – za „vrátenie hodnoty plnenia nahrádzajúceho vlastné zdroje“ (§ 67f ods. 2) – všetci „dedične“, voči spoločnosti, aj veriteľom (podkladový vzťah?)
  - > **neoprávnené vrátenie vkladov** – za vrátenie „rozsahu rozdielu medzi protiplnením skutočne poskytnutým a protiplnením, ktoré by bolo poskytnuté ako primerané“ (§ 67k ods. 1) – všetci „dedične“, voči spoločnosti, aj veriteľom (podkladový vzťah?)
  - > **neoprávnené prerozdelenie kapitálového fondu** - (§ 217a ods. 4) - všetci „dedične“, voči spoločnosti, aj veriteľom (podkladový vzťah?)
- **Faktický štatutár (§ 66 ods. 7)** – všeobecná zodpovednosť ako štatutár (aj za neoprávnene poskytnuté plnenia, ručenie nie)
- **Dozorná rada a.s.** – zodpovednosť za škodu pri porušení pravidiel pri vyplatení zisku v nadväznosti na § 198 OBZ („Dozorná rada preskúmava účtovné závierky, ktoré je spoločnosť povinná vyhotovovať podľa osobitného predpisu a návrh na rozdelenie zisku alebo na úhradu strát a predkladá svoje vyjadrenie valnému zhromaždeniu.“)

Špecifikum slovenskej úpravy: častý súbeh zodpovednosť vs. ručenie

- ▶ Ručenie štatutárov – historicky (OBZ 1991) – len v prípade vrátenia neoprávnene vyplateného podielu na zisku v s.r.o., v súčasnosti „nadužívaný nástroj“
- ▶ Zdvojovanie zodpovednosti pri štatutároch – priama zodpovednosť vo všeobecnom režime (zodpovednosť za škodu spôsobenú neoprávnenými plneniami) a nepriama na základe ručenia (od krízy cez vrátenie vkladov až po kapitálové príspevky) – potreba vyjasnenia vzájomného vzťahu; prepojenie na zodpovednosť z bezdôvodného obohatenia spoločníka/tretích osôb
- ▶ „Ručenie voči veriteľom pri kríze a vrátení vkladu
  - > pri absencii konkrétne definovaného zabezpečeného záväzku: Kedy nastupuje a ako môže byť veriteľmi uplatnené? Aký vplyv má pluralita veriteľov a plnenie voči jednému z nich?
- ▶ „Business judgement rule“:
  - > § 135a ods. 3 a §196 ods. 7 OBZ?
  - > KSNR/26Cob/23/2016?

2

Zákaz vrátenia vkladov – všeobecné poznámky a súvislosti

Historické súvislosti

- ▶ Základná myšlienka: subsidiarita plnenia spoločníkom k plneniam veriteľom – nebola dostatočne artikulovaná pri transplantácii zahraničných úprav
  - > „naskočenie do idúceho vlaku“ - otázka plnenia spoločníkom a najmä jeho dôsledkov na prostredie nebola primárna, dôraz na obmedzené ručenie
  - > Reaktívnosť – (ad hoc) právna úprava sa prispôbovala praktickým problémom („kauzám“), nemala robustný myšlienkový koncept („čo je podstata obmedzeného ručenia?“), fixácia na základné imanie
  - > dôraz na „patologické“ situácie a určitý časový aspekt (konkurz), bez fokusu na priebežné „tunelovanie“ spoločností
  - > „zodpovednosť“ štatutárov – odborná starostlivosť (mandátna zmluva) – konatelia, náležitá starostlivosť - predstavenstvo
- ▶ Dogmatická koncentrácia na oddelenosť „entít“ – brzdí pragmatické rozvinutie konceptu „zákazu vrátenia vkladov“ a koncernového práva
- ▶ Súčasná úprava - §67j a §67k – inšpirovaný najmä nemeckou predlohou a judikatúrou

Základné typy plnení spoločníkom

- ▶ Plnenia, ktorých titulom je status spoločníka a podkladom pravidelne rozhodnutie spoločníkov (vždy peňažné plnenia)
  - > Dividendy/podiel na zisku (zodpovednosť za škodu/ručenie)
  - > Zníženie ZI, likvidačný zostatok, vyrovnací podiel, nadobúdanie vlastných akcií (zodpovednosť za škodu)
  - > Plnenie z kapitálového fondu (plnenie *sui generis*) (ručenie, aj pri „dobromyseľnosti“)
  - > Explicitne zakázané plnenia: vrátenie vkladu, úroky z vkladov/príspevkov do kapit. fondov, preddavky na zisk (zodpovednosť za škodu)
- ▶ Plnenia, ktorých ekonomickou kauzou je postavenie spoločníka (v podmienkach koncentrovaných vlastníckych štruktúr zásadný vplyv na veriteľov):
  - > Poskytnutie a vrátenie pôžičiek/úverov (vrátane odberateľského úverovania, cash pooling) (ručenie)
  - > Plnenia v rámci dodávateľsko-odberateľských vzťahov (osobitne napr. služby v rámci koncernov) – peňažné aj nepeňažné plnenia (ručenie)
- ▶ Ostatné plnenia nesúvisiace so statusom spoločníka v bežnom obchodnom styku (v SK podmienkach pomerne málo frekventované) – napr. vodárenská spoločnosť dodáva obci - akcionárovi vodu

Historické súvislosti – úprava zákazu vrátenia vkladov

► OBZ 1991:

- > s.r.o.: § 123 ods. 3: „Po dobu trvania spoločnosti nemôžu spoločníci žiadať vrátenie vkladu. Za vrátenie vkladu sa nepovažujú platby spoločníkom poskytnuté pri znížení základného imania.“
- > a.s.: § 179 ods. 2: „Po dobu trvania spoločnosti ani v prípade jej zrušenia nie je akcionár oprávnený požadovať vrátenie svojich majetkových vkladov.“
- > pri a.s. všeobecné pravidlo (až do 2001): „Členovia predstavenstva, ktorí porušili svoje povinnosti, ručia za záväzok na náhradu škody spôsobenej tretím osobám, ak náhradu tejto škody nemožno dosiahnuť od spoločnosti pre jej platobnú neschopnosť.“

► OBZ 2019 - úprava podľa § 67j a § 67k OBZ plus:

- > s.r.o.: § 123 ods. 3: „Spoločnosť nesmie vrátiť spoločníkom ich vklady. Za vrátenie vkladu sa nepovažujú platby spoločníkom poskytnuté pri znížení základného imania a platby poskytnuté spoločníkom pri použití kapitálového fondu z príspevkov (§ 217a).“
- > a.s.: § 179 ods. 2: „Spoločnosť nesmie vrátiť akcionárom ich vklady.“ a § 179 ods. 7: „Ustanovenia odsekov 2 až 5 sa nevzťahujú na zníženie základného imania spoločnosti a na použitie kapitálového fondu z príspevkov (§ 217a), ak zákon neustanovuje inak.“

Historické súvislosti – obmedzenia plnení z vlastného imania

▶ OBZ 1991:

- > a.s.: § 178 ods. 1: „Na výplatu dividend nemožno použiť základné imanie, ani rezervný fond a prostriedky, ktoré podľa tohto zákona alebo podľa stanov sa majú použiť na doplnenie rezervného fondu.“
- > s.r.o.: § 123 ods. 2: dtto; OBZ 1991 aj 2019: § 123 ods. 4 - ručenie konateľov, ktorí vyslovili súhlas (žiadna výnimka „dobromyseľnosti“)

▶ OBZ 2019:

- > a.s.: § 179 ods. 4: „Spoločnosť nemôže rozdeliť medzi akcionárov čistý zisk alebo iné vlastné zdroje spoločnosti, ak tým s prihliadnutím na všetky okolnosti spôsobí svoj úpadok, a ak vlastné imanie zistené podľa schválenej riadnej účtovnej závierky je alebo by bolo v dôsledku rozdelenia zisku alebo iných vlastných zdrojov nižšie ako hodnota základného imania spolu s rezervným fondom (§ 217), prípadne ďalšími fondmi vytváranými spoločnosťou, ktoré sa podľa zákona alebo stanov nesmú použiť na plnenie akcionárom, znížená o hodnotu nesplateného základného imania, ak táto hodnota ešte nie je zahrnutá v aktívach uvedených v súvahe podľa osobitného zákona..“

3

Zákaz vrátenia vkladov – osobitné aspekty

Zákaz vrátenia vkladu na Slovensku

- ▶ ochrana majetku spoločnosti ako protiváha k privilegiu obmedzeného ručenia (a.s., s.r.o. a k.s.)
- ▶ čiastočne prevzatý nemecký koncept vrátane judikatúry
- ▶ podobnosť (konkurencia?) s odporovateľnosťou
- ▶ široká definícia:
  - > vrátenie vkladu - „plnenie bez primeraného protiplnenia“ (a pomocné kritériá pri zohľadňovaní)
  - > spoločník a spriaznené osoby (obrátené dôkazné bremeno pri „schránkach“). Nekorešponduje s ZoKR.
- ▶ zodpovednosť štatutárov: ex-ante (posudzovanie plnení pri transakciách) a ex-post (vymáhanie vráteného vkladu)
- ▶ zákonné „dedičné“ ručenie štatutárov voči – spoločnosti a veriteľom (nejasné následky) – vzniká zabezpečenie neuhradených pohľadávok?

Kto zodpovedá v prípade porušenia zákazu (okrem ručenia štatutárov)?

- ▶ **Spoločník** - povinnosť vrátiť neoprávnene poskytnuté plnenie:
  - > podiel na zisku/dividenda (nie, ak dobromyseľnosť)
  - > vrátenie vrátenia vkladu – „zásady bezdôvodného obohatenia
  - > neoprávnené prerozdelenie kapitálového príspevku (nie, ak dobromyseľnosť)
- ▶ **Ďalšie osoby „pričítateľné“ spoločníkom (povinnosť vrátenia plnenia – bezdôvodné obohatenie):**
  - > Vrátenie vkladov (povinnosť vrátenie neoprávnene vráteného vkladu):
    - > bývalý alebo budúci spoločník (2 roky)
    - > osoba s priamym/nepriamym vplyvom 5% na spoločníkovi; blízka osoba spoločníka; osoba konajúca na účet spoločníka
- ▶ **Spoločník – ovládajúca osoba – zodpovednosť za úpadok ovládanej osoby (§66aa)** – ak plnenie podstatne prispeje k úpadku

Alt. 1: Zákaz vrátenia vkladov: príklad v praxi

1. Bežná žaloba na plnenie

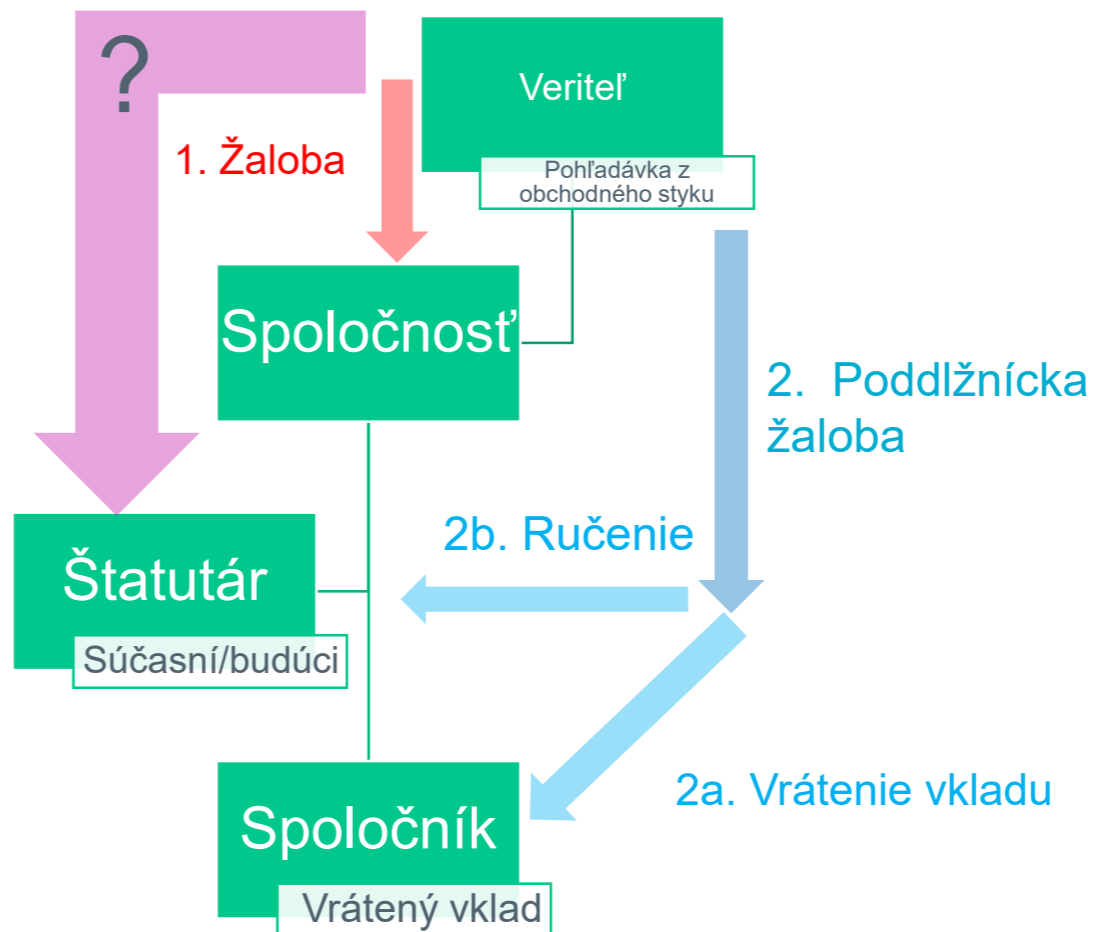
- Veriteľ c/a Spoločnosť

2. Poddĺžnícka žaloba

- §109 EP: Veriteľ c/a Spoločník + Štatutár
- 2a. Vrátenie vkladu - §67k ods. 1 OBZ
- 2b. Ručenie - § 67k ods. 3 OBZ

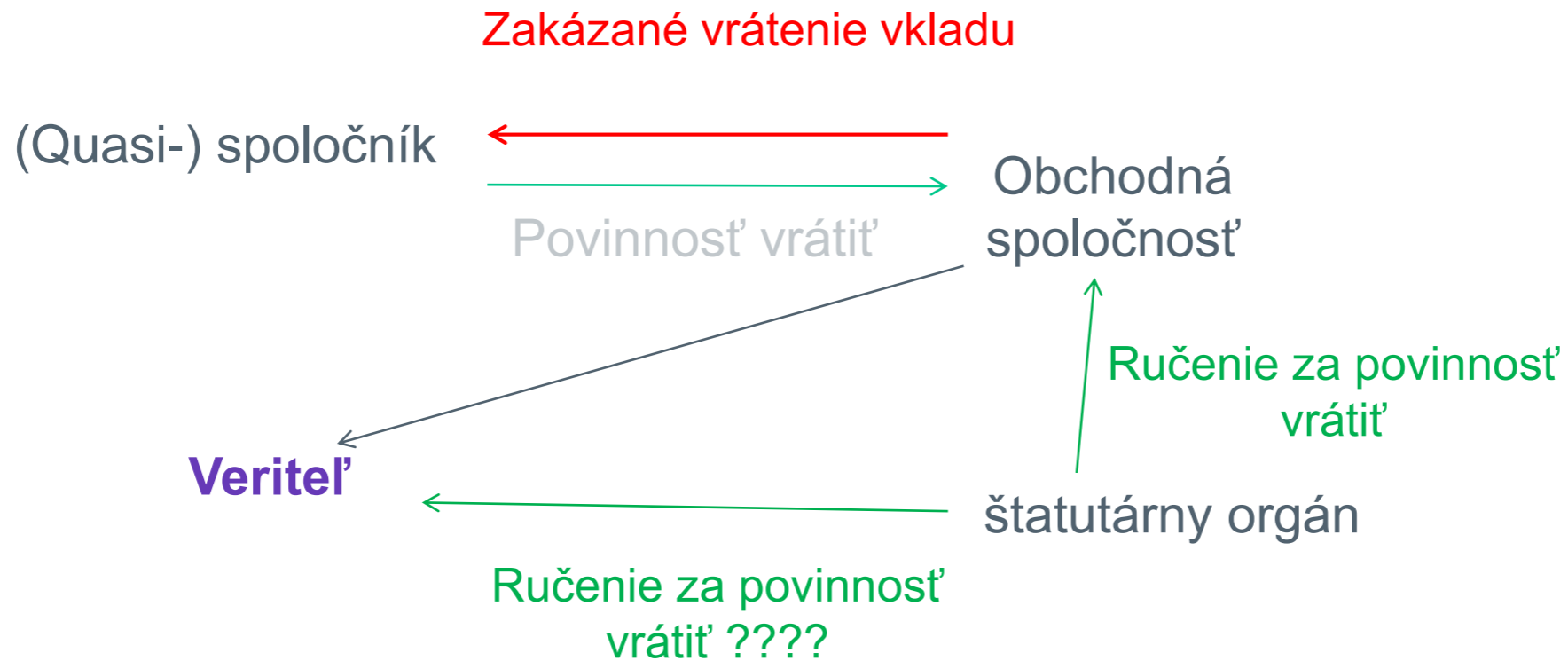
Otázna priama žaloba

- Veriteľ c/a Štatutár
- Nevplýva priamo zo znenia
- Úmysel zákonodarcu
- Možné v prospech veriteľa?
- Možné v prospech spoločnosti

Alt. 2 : Ručenie za povinnosť vrátiť neoprávnene vrátený vklad

4

Spoločnosť v „kríze“

Zdvojovanie (vršenie) inštitútov

- ▶ **Priama inšpirácia rakúskym zákonom** (ale nezohľadnenie kontextu – napr. inštitút reorganizácie)
  - > Nie dôsledné prevzatie „pomery vlastného imania a záväzkov“ (8/100)
- ▶ **Navršenie nemeckého a rakúskeho modelu – kríza vs. Všeobecna podriadenosť tzv. spriaznených pohľadávok v konkurze**
  - > ale: okruh spriaznených osôb (§ 9 ZoKR) a osôb, ktorých plnenia sa považujú za plnenia nahrádzajúce vlastné zdroje (§ 67c ods. 2)
- ▶ **Započítanie:**
  - > aký zodpovednostný následok má jednostranné započítanie pohľadávky spoločníkom, ktorého dôsledkom je vrátenie plnenia nahrádzajúceho vlastné zdroje
  - > započítanie ako spôsob kapitalizácie (kapitálové fondy) – znenie § 67f započítanie explicitne zaraďuje medzi formu poskytnutia plnenia a výslovne nepripúšťa kapitalizáciu pohľadávky;

Krízna: kto zodpovedá v prípade porušenia pravidiel (okrem štatutára)?

- ▶ **Spoločník** - povinnosť vrátiť neoprávnene poskytnuté plnenie:
  - > plnenie nahrádzajúce vlastné zdroje (kríza) – od 5% vplyvu – „zásady bezdôvodného obohatenia“
- ▶ **Ďalšie osoby „pričítateľné“ spoločníkom (povinnosť vrátenia plnenia – bezdôvodné obohatenie):**
  - > Kríza (povinnosť vrátenie neoprávnene vráteného plnenia nahrádzajúce vlastné zdroje):
    - > člen štatutárneho orgánu, management -1, prokurista, vedúci org. zložky, člen DR, tichý spoločník,
    - > blízke osoby, osoby konajúce na účet spoločníka

Započítanie

- > aktuálne znenie účtovných predpisov nepripúšťa účtovanie o prijatí záväzku na splatenie príspevku u spoločníka a pohľadávky u príjemcu (spoločnosti) pred jeho skutočným splatením; na rozdiel napr. od zvýšenia ZI alebo rozdelenia zisku je možné účtovať o tvorbe KF z príspevkov až po splatení príspevku
- > výlučne z hľadiska aktuálneho znenia účtovných predpisov záväzok spoločníka nie je možné splatiť jeho započítaním s existujúcou pohľadávkou voči spoločnosti; dôvodom je, že pre spoločníka nie je možné v účtovníctve evidovať záväzok, resp. pre spoločnosť nebude možné evidovať pohľadávkou spôsobilú na započítanie (existuje riziko spochybnenia správcom dane počas daňovej kontroly a uloženia pokuty vo výške do 2% z celkovej netto sumy majetku vykázanej v súvahe za kontrolované účtovné obdobie, najviac 1 mil. Eur)

5

Námety

Prečo je táto téma zásadná a pohľad spoločníka/akcionára zaujímavý?

- ▶ Prečo plnenie spoločníkom ďalej rezonuje?
  - > nezvládnutie tejto témy prináša zásadné deformácie prostredia a jasné pravidlá sú nevyhnutné
  - > dôraz na odporovateľnosť a rýchle opatrenia (zodpovednosť nemá kompenzačnú funkciu)

- ▶ Prečo pohľad spoločníka/akcionára?
  - > v modeli koncentrovaného vlastníctva sú záujmy spoločník – spoločnosť prekrývajúcou sa množinou
    - > v praxi je záujem spoločníka vždy prioritný (z pohľadu advokáta) a bude prakticky riešený prvý, preto by mal byť regulačne podchytený prvý
  - > reaktívna koncentrácia na ochranu veriteľov prináša
    - > obraz „po zuby ozbrojených veriteľov“ s nepoužiteľnou amuníciou
    - > ako ďalej s koncernovými pravidlami? – „deliktný“ prístup zužuje priestor pre legitímne operácie v rámci ekonomických entít

TaylorWessing

Europe > Middle East > Asia

taylorwessing.com

© Taylor Wessing 2019

This publication is not intended to constitute legal advice. Taylor Wessing entities operate under one brand but are legally distinct, either being or affiliated to a member of Taylor Wessing Verein. Taylor Wessing Verein does not itself provide services. Further information can be found on our regulatory page at <https://www.taylorwessing.com/en/regulatory>.